

مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی

فهرست مطالب

- آخرین اخبار و تحولات مهم در حوزه تولیدات صنعتی و معدنی در جهان منتهی به هفته آخر اسفند
- تحلیل زنجیره ارزش صنعت شیرینی و شکلات ایران
- تغییرات قیمت جهانی مواد و محصولات معدنی و معاملات در ایران (از اول ژانویه 2021 تا هفته سوم مارس 2021)
- تحلیلی بر نوسانات قیمت کالاهای صنعتی از 1399/11/01 تا 1399/12/30
- جمع‌بندی و ارائه راهکارهای سیاستی

پایش تحولات تولید

شماره 12-اسفند 1399

گروه پژوهش‌های صنعت و معدن

مینم بشیری و الهام بیروز

❖ آخرین اخبار و تحولات مهم در حوزه تولیدات صنعتی و معدنی در جهان منتهی به هفته آخر اسفند

❖ استون مارتین از سال ۲۰۲۵ در انگلستان خودرو برقی می‌سازد

لارنس استرول، رئیس اجرایی شرکت استون مارتین اعلام کرد که این شرکت خودروهای الکتریکی خود را از سال 2025 در انگلستان روانه بازار خواهد کرد. بر اساس این گزارش، تعهد شرکت استون مارتین برای ساختن این خودروها در پاسخ به فشار دولت انگلیس برای کنار گذاشتن وسایل نقلیه بنزینی و دیزلی است.

این بیانیه در حالی صادر می‌شود که انگلستان برنامه خود را برای منع فروش خودروهای بنزینی و دیزلی پیش می‌برد و این برنامه تا سال 2030 لازم الاجرا خواهد بود.

با این حال استرول اعلام کرد که استون مارتین تولید خودروهای دارای موتور سنتی را به‌طور کامل متوقف نخواهد کرد اما آنها را در دسترس علاقه‌مندان به اتومبیل در خارج از انگلستان قرار می‌دهد. به نظر می‌رسد که استون مارتین به تازگی بیش از اتومبیل‌های برقی روی هیبرید کردن خودروهای خود تمرکز کرده است.¹

❖ قیمت مواد غذایی در جهان به بالاترین رقم طی ۶ سال گذشته رسید

سازمان خواربار و کشاورزی ملل متحد، فائو، اعلام کرد قیمت جهانی غذا در ماه فوریه 2021 برای نهمین ماه پیاپی افزایش یافته و به بالاترین رقم طی 6 سال گذشته رسیده است. بیشترین افزایش قیمت مربوط به شکر و روغن‌های گیاهی بوده است.

این آژانس بین‌المللی اعلام کرد شاخص قیمت غذای آن 2.4 درصد در ماه فوریه به‌صورت ماهانه افزایش یافته و به 116 رسیده است. این شاخص که تغییرات ماهانه در قیمت

بین‌المللی مواد غذایی را ردیابی می‌کند، 26.5 درصد بالاتر از سال 2020 است.

این افزایش قیمت شدید تبدیل به طولانی‌ترین دوره افزایش قیمت مواد غذایی از زمان بحران غذایی در 2007 و 2008 شده است. قیمت شکر بیشترین افزایش را داشته و 6.4 درصد نسبت به ژانویه بالا رفته است. شاخص قیمت شکر برای دومین ماه پیاپی افزایش یافته و به بالاترین رقم طی چهار سال گذشته رسیده است.

در این بین، قیمت روغن‌های گیاهی هم رشد مشابهی داشته و به بالاترین رقم از آوریل 2012 رسیده است. روغن‌های نخل، سویا، کلزا و دانه آفتابگردان به دلایل بسیاری از جمله نگرانی در مورد عرضه پایین‌تر آنها توسط صادرکنندگان بزرگ و دورنمای تولید پایین آنها در سال جاری میلادی گران‌تر از بقیه بوده‌اند.

طبق گفته اقتصاددان‌های فائو، قیمت بالاتر غذا مشکلات اقتصادی به وجود آمده از همه‌گیری کرونا مخصوصاً برای گروه‌های آسیب‌پذیر را تشدید می‌کند.

تولید بالاتر در برخی کشورها برای جبران نیاز به واردات بیشتر در سایر کشورها کافی نیست. فائو تخمین می‌زند 45 کشور از جمله 34 کشور آفریقایی و 9 کشور آسیایی به خاطر جنگ، شرایط جوی و شیوع کرونا که آنها را آسیب‌پذیرتر کرده، نیاز به کمک‌های بیشتری دارند.²

❖ جهش ۵۳ درصدی خرید خودروهای برقی در انگلیس

بر اساس اعلام شرکت خدمات خودرویی RAC، ثبت نام خصوصی خودروهای تمام برقی در 12 ماه منتهی به سپتامبر 2020 در سراسر انگلیس 53.3 درصد افزایش یافته است اما در مناطق مختلف این کشور، اختلافات زیادی از لحاظ میزان خرید این گونه خودروها وجود دارد.

در طول این دوره 12 ماهه، تقریباً 30 هزار خودروی برقی بیشتر نسبت به مدت مشابه سال قبل به خریداران حقیقی

² <https://www.rt.com/business/517193-food-prices-soar-un/>

¹ <https://www.rt.com/business/517451-aston-martin-electric-cars/>

فروخته شده است. در پایان این دوره، حدود 86130 دستگاه خودروی برقی در دست افراد حقیقی بود در حالی که خرید 86387 دستگاه یعنی تقریباً به همان تعداد، توسط شرکت‌ها ثبت شده بود.

"آر ای سی" در گزارش خود همچنین نوشت: این رقم افزایش 150 درصدی در مقایسه با یک سال قبل را نشان می‌دهد. این نشانه روشنی از افزایش محبوبیت وسایل نقلیه الکتریکی در بین شرکت‌هاست و برای سلامت آینده بازار دست دوم خودروهای برقی نیز حیاتی است.

ارقام منتشر شده نشان می‌دهد که کدام مناطق از انگلستان شدیدترین و کمترین میزان جذب خودروهای برقی را در طول این دوره 12 ماهه داشته‌اند. پنج منطقه در لندن هر کدام نرخ رشد بیش از 86 درصد را ثبت کرده‌اند. تعداد ثبت شده خرید خودروهای برقی در منطقه دریشایر در شهر بلسور نیز 100 درصد رشد داشت.

طبق اعلام انجمن تولیدکنندگان و بازرگانان خودروی انگلیس، هم اکنون حدود 213000 وسیله نقلیه الکتریکی در انگلیس ثبت شده است که فقط در سال گذشته تقریباً دو برابر شده است.³

❖ جنگ تعرفه‌های آمریکا و چین تبدیل به جنگ فناوری می‌شود

فناوری یکی از مهم‌ترین موضوعات مورد بحث چین در نشست کنگره ملی خلق این کشور طی روزهای اخیر است. دولت چین بخش فناوری را برای نوسازی و خوداتکایی در طول یک دهه و نیم آینده حیاتی می‌داند.

برنامه "بومباست" شبکه خبری راشاتودی با هربرت جان کولنج، رئیس دانشکده بازرگانی میامی به بحث و گفتگو در این باره پیوست.

وی گفت: من فکر می‌کنم ما از جنگ تعرفه‌ها به جنگ فناوری می‌رویم. در این شکی نیست اما ایالات متحده دارای مزایای متعددی است جدا از برتری فعلی خود در حدود 30

حوزه فناوری که برای نوآوری بسیار مهم است. کولنج در ادامه تأکید کرد این واقعیت که ایالات متحده شاید از 20 دانشگاه تحقیقاتی برتر جهان 15 دانشگاه داشته باشد، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

وی گفت: دارایی‌ها و زیرساخت‌های تحقیقاتی در بخش‌های دولتی و خصوصی ایالات متحده بسیار چشمگیر است و من فکر می‌کنم که آمریکا کاملاً آگاه است که در جنگ فناوری با چین قرار دارد و بنابراین در زمینه تحقیق و توسعه سرمایه‌گذاری خود را به‌ویژه در تحقیقات پایه دوبرابر خواهد کرد. و فکر می‌کنم احتمال این اقدام اکنون با ریاست جمهوری بایدن در کاخ سفید بیشتر باشد.

به گفته این استاد دانشگاه، "داشتن رقابت فناوری بین چین و ایالات متحده به شدت برای مصرف‌کنندگان و رفاه در سراسر جهان مفید خواهد بود. این امر در دراز مدت به مصرف‌کننده کمک خواهد کرد."⁴

❖ گرانی جهانی شکر رکورد زد

بهای معاملات شکر در نیویورک به بالاترین حد از آوریل سال ۲۰۱۷ تاکنون رسیده و در مسیر ثبت دهمین رشد ماهانه متوالی قرار دارد که طولانی‌ترین روند صعودی از سال ۱۹۶۱ تاکنون خواهد بود.

این افزایش قیمت با وجود پیش‌بینی مازاد محصول شکر در فصل زراعی ۲۰۲۲-۲۰۲۱ که معمولاً در آوریل در برزیل آغاز می‌شود، روی داده است. بخشی از دلیل افزایش قیمت‌های جهانی شکر، افزایش قیمت جهانی نفت و افزایش قیمت بنزین در برزیل (بزرگترین صادرکننده شکر جهان) است که باعث می‌شود تقاضا برای اتانول تولید شده از نیشکر در این کشور افزایش پیدا کند. کاهش تولید در تایلند و اتحادیه اروپا در فصل جاری از قیمت‌ها پشتیبانی کرده است.

برونو لیما، مدیر واحد شکر گروه استون ایکس در سائو پائولو در گزارشی اعلام کرد قیمت‌های فعلی بازار شکر

⁴ <https://www.rt.com/business/517299-technology-war-us-china/>

³ <https://www.tasnimnews.com/fa/news/1399/12/17/246593>
5

منعکس کننده طوفان کامل از عوامل دیگری فراتر از عوامل بنیادین این بازار هستند.

قیمت شکر خام برای تحویل در ماه مه در بازار نیویورک ۱.۸ درصد رشد کرد و به ۱۶.۸۹ سنت در هر پوند رسید و برای کل هفته هشت درصد افزایش داشت که بیشترین میزان افزایش از ژوئیه است.

بر اساس گزارش بلومبرگ، معاملات تحویل مارس هفته جاری منقضی می‌شود و معامله‌گران در آستانه پایان مهلت این قراردادها، قراردادهایشان را تنظیم می‌کنند. نرخ مازاد معاملات مارس در مقایسه با معاملات مه نشان‌دهنده نگرانی‌های کوتاه مدت در خصوص تامین شکر است. همزمان، برزیل به زودی برداشت محصولش را آغاز می‌کند و هند ذخایر بزرگی برای صادرات دارد و محصول نیمکره شمالی در ماه‌های آینده آماده برداشت می‌شود.^۵

❖ تحلیل زنجیره ارزش صنعت شیرینی و شکلات ایران

صنعت شیرینی و شکلات طی دهه‌های اخیر فراز و نشیب‌های بسیاری را تجربه کرده است. این صنعت رشد خوبی را از دهه هشتاد تجربه کرده است. از نظر کیفیت می‌توان محصولات کارخانه‌های شیرینی و شکلات ایران را با صنایع شکلات‌سازی اروپا قیاس کرد. صنعت شیرینی و شکلات کشور طی دهه‌ها سال به پیشرفت‌های خوبی رسیده و می‌توان گفت به لحاظ کیفیت جایگاه قابل توجهی را به خود اختصاص داده است. این صنعت بیشترین میزان ارزش‌آوری را در میان صنایع غذایی دارد و به‌عنوان اولین صادرکننده در این صنایع محسوب می‌شود.

این صنعت با سهم 0.69 درصدی از ارزش افزوده صنعتی و 0.51 درصدی از ارزش ستانده صنعتی برخوردار بوده که سهم به نسیبه ناچیزی محسوب می‌شود. صنعت شیرینی و شکلات همچنین سهم 6.6 درصدی از ارزش افزوده و 4.3 درصدی از ارزش ستانده صنایع غذایی را در سال 1396 به خود اختصاص داده است. این امر نتیجه تولید در مقیاس

غیربهبه‌ی و زیر ظرفیت و علی‌الخصوص پایین بودن بهره‌وری کل عوامل تولید ناشی از افزایش ظرفیت بیکار تولید بواسطه فشار تحریم‌های اقتصادی و سوء مدیریت در بخش صنعت و سهم بالای نیروی کار غیرماهر (51 درصد از شاغلان) در این صنعت است.

صنعت شیرینی و شکلات سهم بسیار کمی در اشتغال کارگاه‌های صنعتی داشته و به‌طور متوسط حدود 1.2 درصد شاغلان کارگاه‌های صنعتی در سال‌های 1394 تا 1396 در این صنعت مشغول به کار بوده‌اند. همچنین 7.2 درصد از اشتغال صنایع غذایی طی دوره 1394-1396 مربوط به صنایع شیرینی و شکلات بوده است. تمرکز بالا بر بازار داخل توأم با رویکرد صادرات‌گرایی در این بخش بواسطه متوسط سهم صنعت شیرینی و شکلات از صادرات کارگاه‌های صنعتی (معادل 0.40 درصد) و متوسط سهم صادرات به فروش (معادل 16.1 درصد) طی سال‌های 96-1394، که شرایط نسبتاً مطلوبی می‌باشد. در چند سال اخیر این صنعت در مسیر رشد قرار گرفته و در حال حاضر از وضعیت خوبی برخوردار است. قرار گرفتن در مسیر رشد و نزدیک شدن به وضعیت ۱۰ سال قبل به این معنا نیست که شرایط پیش پای صنعت شیرینی و شکلات کاملاً مطلوب است و هیچ مشکلی سر راه تولید و صادرات در این صنعت قرار ندارد، مشکلات و موانع همواره وجود داشته و در حال حاضر هم تولید و صادرات ما با موانعی روبرو است. از دیگر نکات حائز اهمیت در تحلیل این صنعت می‌توان به موارد زیر اشاره داشت:

- کوچک بودن مقیاس تولید. (83 درصد کارگاه‌های صنعتی در این صنعت 10-49 نفر کارکن دارند).
- سطح پایین تحصيلات. متوسط سال‌های تحصيل در این صنعت طی دوره 96-1394، 11.5 سال می‌باشد که نشان می‌دهد عمده کارکنان این صنعت زیردیپلم می‌باشند.
- سهم ارزش مواد اولیه خارجی مصرف شده به ارزش افزوده صنعتی طی دوره 96-1394، در این صنعت 28.8 درصد بوده که نشان از وابستگی بالای این صنعت به مواد اولیه وارداتی است.

⁵ <http://www.foodna.com/fa/newsagency/100421>

ساختار و ویژگی‌های صنعت شیرینی و شکلات

برخی از چالش‌های صنعت شیرینی و شکلات کشور ناشی از نواقص زنجیره ارزش این صنعت و مشکلات ساختاری درون صنعت بوده و برخی دیگر از مشکلات ناشی از سیاست‌گذاری‌های سطح بخشی و کلان کشور در حوزه نظام مالیاتی، بیمه، نرخ ارز و نحوه اعمال تعرفه‌های ترجیحی در توافقنامه‌ها بوده که بر کلیه صنایع کشور از جمله صنعت شیرینی و شکلات اثرگذار هستند. لازم به توضیح است همراستا با چالش‌های موجود در صنعت که در قالب الگوی رقابت‌پذیری پورتر در ادامه تشریح شده است، بروز عوامل پیش‌بینی نشده نظیر تحریم‌های بین‌المللی و اثرات آن در تامین مواد و تجهیزات خارجی، نوسانات نرخ ارز و تغییرات دیپلماسی تجاری در روابط با همسایگان نیز به کاهش توان رقابتی این صنعت و تشدید ضعف‌های صنعت می‌انجامد. پتانسیل‌های این صنعت نیز ناشی از توجه فعالان و رشد سرمایه‌گذاری آنها و حضور در عرصه‌های جهانی بوده است. در ادامه به بررسی ساختار و ویژگی‌های این صنعت از منظر چالش‌ها و پتانسیل‌های توسعه رقابت‌پذیری پرداخته شده است.

چالش دسترسی به مواد اولیه کیفی با قیمت‌های

رقابتی

مواد اولیه از جمله عوامل کلیدی زنجیره ارزش و تامین صنعت شیرینی و شکلات را تشکیل می‌دهد. مواد اولیه اصلی این زنجیره توسط پنج بخش صنایع قند و شکر، صنایع آرد، صنایع روغن‌های خوراکی، واردات و بسته‌بندی تأمین می‌شود.

• آرد: یکی از مواد اولیه مهم در تهیه بیسکوئیت، کیک، کلوچه، ویفر و سایر محصولات آردی در صنعت شیرینی و شکلات است. ماده پودر مانندی است که از دانه غلات یا سایر مواد نشاسته‌ای بدست می‌آید. بیشتر آرد را از آسیاب نمودن دانه گندم می‌سازند؛ ولی از دانه ذرت، گندم سیاه یا (چاودار)، جو، نخود و برنج هم آرد ساخته می‌شود.

• شکر: شکر از دو محصول نیشکر و چغندر قند بدست می‌آید. با توجه به تحقیقات بعمل آمده شکر محصولی است که در سبد خانوار اغلب مردم ایران وجود داشته و صنعت تولید قند و شکر یکی از قدیمی‌ترین صنایع ایران می‌باشد. با توجه به سرمایه‌گذاری‌های بسیاری از کشورهای جهان در این صنعت در سال‌های اخیر، مهم بودن محصول فوق بیشتر مورد توجه قرار می‌گیرد.

• روغن: روغن‌های نباتی خوراکی از دانه گیاهانی مثل سویا، کلزا، پنبه دانه، بادام زمینی و آفتابگردان و... طی فرایند استخراج و روغن‌کشی و سپس تصفیه تهیه و بسته‌بندی شده و برای عرضه به بازار فرستاده می‌شود.

• کاکائو: به دانه‌های چرب تخمیر شده و خشک شده درخت کاکائو اطلاق می‌شود. از این دانه‌ها برای تهیه‌ی شکلات استفاده می‌کنند. همچنین به پودر خشکی که با آسیاب نمودن و گرفتن چربی دانه کاکائو به دست می‌آید هم کاکائو می‌گویند. این گیاه از نظر خواص و خصوصیات، به قهوه شباهت دارد. از کاکائو برای مصارف مختلف استفاده می‌کنند. در تهیه‌ی انواع کیک، در انواع نوشیدنی و برای تزئین مواد غذایی مختلف و همراه با خامه (خامه شکلاتی) از پودر کاکائو، استفاده می‌شود. امروزه این نوع نوشیدنی را از مخلوط کردن پودر شکلات با شیر درست می‌کنند.

• افزودنی‌های خوراکی: در تولید صنعتی غذاها، از افزودنی‌های گوناگونی استفاده می‌شود تا از تغییر طعم، بو و بافت جلوگیری کرده و با ممانعت از فعالیت باکتری‌ها، از خراب شدن آن‌ها جلوگیری کند. افزودنی‌ها بر اساس برنامه‌ای از قبل تعیین شده، تحت نظارت و بر اساس نوع ماده‌ی غذایی، به میزان معلوم به محصولات شیرینی و شکلات اضافه می‌شود.

با توجه به طیف گسترده‌ای از مواد اولیه مورد نیاز برای تولید این محصولات از روغن گرفته تا آرد و شکر و سایر مواد جانبی، طبیعتاً به دلیل شرایط حاکم بر اقتصاد کشور تهیه مواد اولیه سخت و طاقت فرسا شده است. گلوگاه بعدی، تحریم‌ها و بالطبع آسیب‌هایی است که از این ناحیه بر روند تامین مواد اولیه وارد شده است. اما مساله بعدی که تاثیر سوء چشمگیری در فرآیند تهیه مواد اولیه داشته، افزایش نرخ ارز و نوسانات پی‌درپی آن در طول دو سال

همه این عوامل دست به دست هم داده‌اند که تولیدکنندگان از مواد اولیه با کیفیت برخوردار نباشند. این موضوع از یکسو باعث می‌شود محصولات با کیفیتی در کشور تولید نشود و از سوی دیگر زمینه رقابت با سایر تولیدکنندگان خارجی فراهم نباشد.

یکی از عوامل موثر در پایین بودن توان رقابتی صنعت شیرینی و شکلات الزام تولیدکنندگان به تامین نهادهای تولید از بازار داخل است. قسمتی از مواد اولیه مثل آرد، روغن، شکر و شیرخشک در داخل کشور تهیه می‌شود و در انحصار دولت است و انواع مشتقات کاکائوها، اسانس‌ها، رنگ‌ها و اسیدهای خوراکی نیز از خارج وارد می‌شود که به علت نوسانات نرخ ارز و تحریم‌ها ثبت سفارش آنها مشکل شده و دسترسی به مواد را با مشکلاتی روبرو کرده است.

صنعت شیرینی و شکلات به جهت تنوع مواد اولیه، محصولات و خواب سرمایه، به سرمایه در گردش بالایی نیاز دارد. اما کمبود نقدینگی و سرمایه در گردش بواسطه ضعف در مدیریت مالی و بودجه‌بندی بنگاه‌های تولیدی کوچک مقیاس با سهم بالا از تعداد بنگاه‌های فعال در این صنعت توأم با سهم پایین صنعت از تسهیلات اعطایی بانک‌ها، ضعف بازار سرمایه در تامین مالی تولید و نرخ بالای تامین سرمایه از بازار غیررسمی موجب شده است تا بنگاه‌های فعال در تامین مواد اولیه کیفی و به قیمت مناسب با چالش مواجه شوند.

مقیاس کوچک تولید و تحدید بازار داخل

در صنعت تولید کاکائو، شکلات و شیرینی‌های شکر 83 درصد کارگاه‌ها کمتر از 50 نفر کارکن داشته، عرضه و فروش بالغ بر 77 درصد تولیدات در بازار داخل همراستا با کاهش 2.2 درصدی مخارج هزینه‌ای بخش خصوصی در نتیجه کاهش درآمد حقیقی خانوار طی سال‌های اخیر از یکسو و از سوی دیگر، ضعف در نظارت بر عرضه برندهای خارجی بویژه عرضه بدون مجوز، توزیع مویرگی و عدم نظارت بر آن و تعدد بنگاه‌های کوچک و جابجایی تقاضا به سمت جانشین‌های خارجی موجب کوچک شدن اندازه بازار داخلی صنعت شیرینی و شکلات شده و نتیجتاً تولید زیر ظرفیت و کاهش صرفه مقیاس (خالی بودن تقریبی 30 درصد ظرفیت تولید بنگاه‌های صنعت) شده است. تمایل

آخر است. به‌طور کلی می‌توان گفت تهیه مواد اولیه چه از داخل و چه از خارج برای صاحبان صنعت بیسکویت، شیرینی و شکلات پر و پیچ‌وخم شده است. تولیدکنندگان این صنعت در داخل کشور با مشکل تامین شکر و روغن مواجه هستند. این در حالی است که برای واردات مواد اولیه جانبی مورد نیاز هم مشکلاتی در مقوله ثبت سفارش و تخصیص ارز نمایی می‌کند. ارزیابی‌ها نشان می‌دهد اگر برای تامین مواد اولیه همین روند ادامه پیدا کند و این چالش‌ها به قوت خود باقی بمانند، صنعت بیسکویت، شیرینی و شکلات به رشد و چشم‌اندازی که برای آن ترسیم شده است دست نخواهد یافت.

آنچه در ارتباط با مواد اولیه اصلی این صنعت مطرح است، این موضوع است که تامین مواد اولیه مورد نیاز آن در انحصار دولت است و جزو کالاهای اساسی به‌شمار می‌رود. محصولاتی مانند شکر، روغن و شیرخشک که بخش مهمی از مواد اولیه بیسکویت، شیرینی و شکلات را تشکیل می‌دهند، معمولاً در داخل کشور تولید می‌شوند و اگر از خارج هم وارد شوند به دلیل اینکه در سبد کالاهای اساسی قرار دارند، وظیفه دولت است که آنها را برای تولیدکنندگان تامین کند. با توجه به اینکه برای تولید بیسکویت، شیرینی و شکلات به حجم بالایی از این مواد نیاز است، طبیعتاً تامین این میزان مواد اولیه برای دولت سخت است. این درحالی است که بارها فعالان اقتصادی تقاضا داشته‌اند که تهیه این مواد اولیه در اختیار خود تولیدکنندگان قرار گیرد تا براساس نیازشان مواد اولیه را وارد یا تهیه کنند.

اما متأسفانه تاکنون متولیان و سیاست‌گذاران به نتیجه نهایی در این باره نرسیده‌اند و به همین دلیل تولیدکنندگان هم از نظر تامین مواد اولیه و هم از نظر قیمت‌ها در مضیقه هستند زیرا قیمت‌ها افت و خیز دارد و طبیعتاً قیمت تمام شده و عرضه کالا به‌صورت یک قیمت ثابت امکان‌پذیر نیست. می‌توان گفت قسمت عمده‌ای از چالش‌های شکل گرفته مربوط به تحریم‌هاست. خلق ارزش‌افزوده در این شرایط برای صنایع کشور بسیار سخت شده است. به هر حال مساله تحریم‌ها و در کنار آن تامین و تخصیص ارز برای واردات مواد اولیه را می‌توان از عمده‌ترین دلایلی دانست که منجر به ظهور چنین دست‌انداзهایی شده است.

مصرف‌کنندگان داخلی به مصرف شیرینی و شکلات خارجی توام با ضعف تولیدکنندگان داخلی در عرضه محصولات متنوع و مطابق با سلیقه مصرف‌کنندگان از دیگر عوامل موثر بر تنگ‌تر شدن اندازه بازار داخل و کوچک شدن میزان تقاضای داخل بوده است.

جدول 1: مقیاس تولید براساس میزان کارکنان (درصد)

بزرگتر از 100	50-99	10-49	بنگاه‌ها
9	8	83	تولید کاکائو، شکلات و شیرینی‌های شکری

ماخذ: محاسبات تحقیق با استفاده از داده‌های مرکز آمار ایران.

افت ارزش صادرات

براساس آمار TradeMap سهم 0.54 درصدی صنعت شیرینی و شکلات ایران از صادرات جهانی این صنعت به ارزش 685.2 میلیون دلار در سال 2018 همراه با افزایش 256 درصدی وزنی صادرات (از 189.2 هزار تن در سال 1394 تا 674 هزار تن در سال 1397) در مقابل افزایش 76 درصدی ارزش صادرات (از 444 میلیون دلار در سال 1394 تا 781 میلیون دلار در سال 1397) گواهی بر پایین بودن توان رقابت‌پذیری صنعت شیرینی و شکلات کشور بواسطه عدم تطابق محصولات تولیدی با سلیقه مصرف‌کنندگان جهانی بواسطه بالا بودن قیمت تمام شده محصولات تولیدی در قیاس با رقبای خارجی در نتیجه سهم پایین نیروی کار ماهر و تحصیلکرده در این صنعت، تعدد بنگاه‌های کوچک، دسترسی محدود به مواد اولیه کیفی با قیمت‌های رقابتی و همچنین عدم هم‌پیوندی با زنجیره‌های ارزش منطقه‌ای و جهانی صنعت شیرینی و شکلات است.

طی دوره 1394-97، ارزش هر هزار تن کالای صادراتی صنعت از 2.3 میلیون دلار به 1.16 میلیون دلار کاهش یافته و حدوداً با 50 درصد کاهش ارزش روبرو بوده که نشان از کاهش رقابت‌پذیری صنعت دارد.

تمرکز بالای مقاصد صادراتی

بررسی مقاصد صادراتی شیرینی و شکلات طی دوره 1394-98 کشور نشان می‌دهد که بالغ بر 99.2 درصد صادرات صنعت به کشورهای عراق، پاکستان و افغانستان

(به ترتیب با سهم 57.7، 21.8 و 19.7 درصد)، بوده و حاکی از تمرکز بالای صادرات به بازار کشورهای عراق، افغانستان و پاکستان است. تمرکز بالا بر این کشورها که بواسطه شرایط نامناسب سیاسی و اقتصادی از منظر تقاضا ناپایدار هستند موجب شده است تا صنعت شیرینی و شکلات کشور نتواند از فرصت‌های بازار صادراتی خود در جهت توسعه بهره‌گیرد حال آنکه صنعت شیرینی و شکلات ترکیه از طریق حضور در بازارهای جهانی توسعه یافته توانست زمینه‌های رشد را فراهم کند.

محدود بودن بازارهای صادراتی که ناشی از ضعف در قدرت بازاری و توان موقعیت‌یابی صنعت شیرینی و شکلات ایران در بازارهای جهانی است.

جدول 2: مقاصد صادراتی صنعت شیرینی و شکلات طی دوره (1394-98)

سال	سهم کشورهای عمده (میلیون دلار) و درصد
1394	عراق (246.3): 55.5 درصد، افغانستان (116): 26.1 درصد، ترکمنستان (9.5): 2.1 درصد، آذربایجان (8.3): 1.9 درصد
1395	عراق (263): 53.8 درصد، افغانستان (133): 27.2 درصد، پاکستان (45): 9.2 درصد، ترکمنستان (10): 2 درصد، آذربایجان (9): 1.8 درصد
1396	عراق (166): 22 درصد، افغانستان (53.6): 7 درصد، پاکستان (14.8): 2 درصد، ساحل عاج (5.3): 0.7 درصد، آذربایجان (4.7): 0.6 درصد
1397	عراق (451): 57.7 درصد، پاکستان (170): 21.8 درصد، افغانستان (153.8): 19.7 درصد
دو ماهه 1398	عراق (50.3): 62 درصد، افغانستان (14.9): 18.4 درصد، پاکستان (4.5): 5.6 درصد

ماخذ: دفتر هماهنگی صادرات محصولات کشاورزی و صنایع تبدیلی سازمان توسعه تجارت.

عدم وجود مشوق‌های کارا در بخش صادرات شیرینی و شکلات، مشکلات در زیرساخت‌های بیمه، حمل و نقل و گمرک و نبود برنامه جامع و مشخص برای حمایت از فروش

تحت برند تولیدکنندگان داخلی از دیگر علل پایین بودن توان صادراتی صنعت شیرینی و شکلات کشور است.

بالا بودن هزینه‌های شبکه حمل و نقل و توزیع

سنتی بودن نظام توزیع و شکل‌گیری ضعیف فروشگاه‌های تخصصی و خرده‌فروشی آنلاین برای تولیدات داخلی موجب بالا رفتن قیمت این محصولات در مقایسه با رقبای خارجی و کاهش تمایل مصرف‌کنندگان داخلی به خرید این محصولات شده است. کمبود شبکه‌های عرضه و فروش برندهای با کیفیت نیز از دیگر چالش‌های زیرساختی موثر بر اندازه بازار این صنعت است. همچنین بالا رفتن قیمت سوخت، تحریم‌های بین‌المللی در خصوص حمل و نقل و بیمه‌های بین‌المللی سبب افزایش هزینه‌های حمل و نقل صنعت شده و بر قدرت رقابت‌پذیری آن اثر منفی گذاشته است.

سطح پایین مهارت و تحصیلات کارکنان صنعت

شیرینی و شکلات

متوسط سال‌های تحصیل در صنعت شیرینی و شکلات طی دوره 1394-96، 11.5 سال می‌باشد که نشان می‌دهد عمده کارکنان این صنعت زیردیپلم می‌باشند. همچنین 51 درصد کارکنان صنعت شیرینی و شکلات را کارگران ساده تشکیل داده که بر رقابت‌پذیری این صنعت اثر گذاشته و نشان می‌دهد این صنعت از منظر نیروی انسانی از پتانسیل کافی جهت توسعه کم بهره است.

ضعف در جذب سرمایه‌های خارجی و عدم

هم‌پیوندی با زنجیره‌های ارزش منطقه‌ای و جهانی

عدم شکل‌گیری همکاری شبکه‌ای میان ذی‌نفعان مختلف و بهره‌گیری ناچیز از ساختارهای جمعی شکل گرفته در این صنعت با وجود تعدد بنگاه‌های کوچک تولیدی و نتیجتاً عدم اتصال این صنعت به زنجیره ارزش منطقه‌ای و جهانی شده است. علاوه بر آن، عدم ثبات اقتصادی در نتیجه اعمال تحریم‌های یکسویه بر کشور و اثرات آن بر نرخ ارز، نرخ تورم و سایر متغیرهای اقتصادی موجب بالا رفتن ریسک سرمایه‌گذاری در کشور و عدم تمایل شرکت‌های خارجی برای همکاری با بنگاه‌های داخلی و انتقال دانش از این ناحیه به حلقه‌های تحقیق و توسعه، برندینگ و بازاریابی

شده است. حال آنکه در کشورهای رقیب منطقه نظیر ترکیه میزان سرمایه‌گذاری خارجی و تولید مشارکتی در حال افزایش است.

سهام اندک هزینه‌های تحقیق و توسعه

امروزه فعالیت‌های تحقیق و توسعه پایگاه اصلی نوآوری است و به‌طور مداوم زمینه را برای تقاضاهای جدید فراهم می‌کند. این نوع تقاضاها به نوبه خود محرک سرمایه‌گذاری و در نهایت تضمین‌کننده رشد و شکوفایی اقتصادی بوده، در دنیای صنعتی دارای اهمیت زیادی است. کشورهای در حال توسعه نیز با استفاده از ابزار تحقیق و توسعه، قابلیت‌های فنی و علمی خود را برای کاهش فاصله تکنولوژیکی خود با کشورهای صنعتی، ارتقا می‌دهند.

براساس داده‌های مرکز آمار ایران از کارگاه‌های صنعتی 10 نفر کارکن و بیشتر، سهم هزینه‌های تحقیق و توسعه از ارزش افزوده صنعت شیرینی و شکلات حدوداً 0.09 درصد (سال 1396) بوده، که سهم بسیار ناچیزی است، زیرا عرف جهانی این نسبت حدوداً 3-5 درصد است. سهم بالای هزینه تحقیق و توسعه و پیشرفت تکنولوژی باعث کاهش هزینه‌ها، افزایش بهره‌وری و رشد و توسعه رقابت‌پذیری صنعت می‌شود. افزایش هزینه در تحقیق و توسعه، تکنولوژی‌های جدید را به همراه داشته و موجب تقویت و جابجایی عوامل تولید و ایجاد تنوع بیشتر در تولیدات می‌باشد. علاوه بر آن، توجه به تحقیق و توسعه باعث تغییر هزینه نسبی تولید و نیز افزایش مزیت نسبی بنگاه‌ها و در نهایت کشورها می‌شود. هزینه تحقیق و توسعه و نوآوری‌های تکنولوژیک به بنگاه‌های اقتصادی اجازه می‌دهد توان تولیدی خود را ارتقاء بخشند که این امر نیز منجر به رشد ظرفیت، کاهش هزینه، افزایش کیفیت و افزایش سرعت در تحویل کالا می‌گردد؛ ویژگی برجسته ایده‌ها و نوآوری‌ها حاصل از تحقیق و توسعه این است که توسعه رقابت‌پذیری را تسهیل می‌نمایند.

زنجیره ارزش جهانی شیرینی و شکلات

بررسی‌ها نشان می‌دهد زنجیره ارزش جهانی شیرینی و شکلات به‌طور فزاینده‌ای در دهه‌های گذشته متمرکز شده است. در یک سیستم حاکمیتی "دو قطبی"، این زنجیره بر

دو گروه شرکت‌های پیشرو حاکم است که کنترل و چگونگی ایجاد و توزیع ارزش در طول زنجیره را کنترل می‌کنند. در گروه اول، شرکت‌های پیشرو در بازارهای مصرفی عملکردهای با ارزش افزوده بالا را در تولید و بازاریابی برند کنترل می‌کنند. در گروه دوم، هم‌تایان بالادست آنها در بخش تولید متمرکز بوده و بر زنجیره تأمین مواد اولیه تسلط دارند.

بازار جهانی شیرینی و شکلات توسط 5 شرکت بین‌المللی کنترل می‌شود: شرکت موندلز اینترنشنال⁶ با سهم بازار (15 درصد)، شرکت مارس با سهم (14 درصد)، شرکت نستله با سهم (12 درصد)، شرکت فررو⁷ با سهم (8 درصد) و شرکت هرشی با سهم (7 درصد) که این کنترل ناشی از شناخت بازار، خلق برندهای قدرتمند، تولید با مقیاس بالا و توسعه زیرساخت‌های تولیدی در شبکه جهانی بوده است. این بنگاه‌ها دارای قدرت خرید قابل ملاحظه‌ای بوده و دارای چندین برند هستند که هر یک فروش خرده‌فروشی سالانه چند میلیارد دلاری در بازارهای جهانی را تولید می‌نمایند. همچنین این شرکت‌ها از طریق اکتساب و یکپارچه نمودن عمودی پایگاه‌های اصلی تأمین مواد اولیه و تسلط بر زنجیره‌های تأمین جهانی بر تسلط خود بر بازار افزوده‌اند.

این بازیگران پیشرو در زنجیره ارزش، چه در بخش تولید پردازش و تولید و چه در توسعه برند، گسترش استراتژیک بازار را با اکتساب مکرر رقبا به جای رشد ارگانیک تجارت دنبال کرده‌اند. بین دهه 1970 و 1990 بیش از 200 مورد اکتساب در صنعت شیرینی و شکلات رخ داده است (دند⁸، 1999). نتیجه این کار تمرکز بالا و تسلط بیشتر بر زنجیره ارزش بوده است. در اواخر دهه 1990، 17 شرکت 50 درصد از بازارهای جهانی را کنترل می‌نمودند (دند، 1999؛ فولد⁹، 2001). در پایان سال 2013، این تعداد بیش از دو سوم کاهش یافته است، یعنی بیش از 50 درصد بازار جهانی اکنون توسط پنج بنگاه کنترل می‌شود (یورومانیتور، 2014). این تمرکز و تسلط بر بازار جهانی در سطح کشوری خیلی بیشتر می‌باشد. پنج شرکت پیشرو که 56 درصد از بازار شیرینی و شکلات جهان را کنترل می‌کنند، در

بازارهای اصلی شیرینی و شکلات سهم بیشتری از بازار را در اختیار دارند. سه شرکت بزرگ برتر بین 60 تا 80 درصد سهم بازار را در برخی از بازارهای اصلی شیرینی و شکلات در جهان کنترل می‌کنند (جدول 3)

جدول 3: تمرکز برندهای برتر در بازارهای کشوری (یورو مانیتور، 2014)

بازار	ارزش بازار (میلیارد دلار)	سهم بازار سه شرکت برتر (درصد)
برزیل	5.2	80
امریکا	17.1	69
اتریش	2.4	68
انگلیس	10.2	65
ایتالیا	3.2	61

این شرکت‌های برتر با توسعه کسب و کارهای خود، و افزایش سهم بازار به سمت حلقه‌های با ارزش افزوده بالاتر در زنجیره ارزش حرکت نموده (بازاریابی، برندینگ، فروش و تحقیق و توسعه) و فعالیت‌های تولیدی خود را به کشورهای کمتر توسعه یافته انتقال داده‌اند. این شرکت‌ها از طریق اکتساب و یکپارچه‌سازی عمودی پایگاه‌های اصلی تأمین جهانی که بیشتر در کشورهای غرب آفریقا متمرکز است مانند کشورهای ساحل عاج، غنا، نیجریه و کامرون بر زنجیره تأمین نیز تسلط یافته و این بازارها را نیز کنترل می‌نمایند.

پنج شرکت برتر صنعت شیرینی و شکلات از طریق حرکت در بخش‌های با ارزش افزوده بالا در زنجیره ارزش جهانی توانسته‌اند قدرت بازاری قابل توجهی از خود به نمایش بگذارند. این قدرت متکی بر توسعه برند و تولید در شبکه‌های جهانی با مقیاس اقتصادی بوده است. این شرکت‌ها با نام‌های تجاری متنوع خود در بازار جهانی شیرینی و شکلات بیش از 1 میلیارد دلار درآمد دارند (یورومانیتور، 2014). به‌عنوان مثال نام تجاری محبوب

8 Dand, 1999
9 Dand, 1999; Fold, 2001

6 Mondelez International
7 Ferrero

اقتصادهای مقیاس به‌طور چشمگیری هزینه متوسط را پایین آورده و سبب شده این شرکت‌ها بتوانند رهبری بازار را در اختیار داشته باشند. توانایی این شرکت‌ها در توسعه برند و کنترل بازار بر قدرت چانه‌زنی آنها در تامین مواد اولیه و تعیین روندهای بازار افزوده است. براساس آخرین گزارشات منتشر شده میزان فروش 10 برند برتر صنعت شیرینی شکلات در جدول ذیل ارایه شده است.

جدول 4: میزان فروش 10 برند برتر صنعت شیرینی و شکلات

جهان

نام برند	کشور	میزان فروش (میلیارد دلار)
مارس	امریکا	18
گروه فررو	ایتالیا/ لوکزامبورگ	13
موندلیز اینترنشنال	امریکا	11.8
مچی	ژاپن	9.72
هرشی	امریکا	7.99
نستله	سوئیس	7.93
لینت و سپرونلی	سوئیس	4.57
پلادیس	انگلیس	4.52
ایزاکای گلیکو	ژاپن	3.16
اوربون کورپ	کره جنوبی	1.77

Reference: Candy Industry, January 2020

زنجیره ارزش صنعت شیرینی و شکلات ایران

زنجیره ارزش صنعت شیرینی و شکلات ایران با الهام از الگوی زنجیره ارزش بین‌المللی و بهره‌گیری از نظر خبرگان صنعت ترسیم شد. زنجیره ارزش شیرینی و شکلات ایران متشکل از 6 بخش اصلی به قرار زیر است:

1- **بخش تامین:** کلیه مواد اولیه و ملزومات مورد نیاز صنعت شیرینی و شکلات شامل شکر، روغن، دانه، خمیر، پودر و کره کاکائو، آرد، سایر افزودنی‌های خوراکی و انواع ملزومات کاغذی، شیمیایی جهت بسته‌بندی و ... که از

کدبری^{۱۰} متعلق به شرکت موندلیز اینترنشنال، در 41 کشور جهان به عرضه محصولات خود می‌پردازد و تخمین زده می‌شود 6 میلیارد دلار درآمد سالانه دارد. این برند سهم قابل توجهی از بازارهای جهانی شیرینی و شکلات را در اختیار دارد از جمله 52 درصد بازار هند، 48 درصد بازار نیوزلند، 40 درصد بازار افریقای جنوبی، 36 درصد بازار استرالیا و 24 درصد بازار انگلستان (یورومانیتر، 2014). محصولات تولید شده شرکت مارس، دومین تولید کننده بزرگ نام تجاری در صنعت شیرینی و شکلات، در 80 کشور جهان و تحت 29 نام تجاری از جمله برندهای Mars، Galaxy / Dove، Snickers، M&M و Twix به بازار عرضه می‌شود. کیت کت، برند اصلی شرکت نستله، در 62 کشور جهان توزیع می‌شود و سالانه 2 میلیارد دلار از طریق خرده فروشی بدست می‌آورد.

از جمله ویژگی‌های این شرکت‌های برتر تنوع بالای سبدهای محصولات می‌باشد؛ آنها به‌طور معمول در بسیاری از دسته‌های تولیدی مشابه مانند بیسکویت، نان، نوشیدنی در کنار شیرینی و شکلات فعالیت می‌کنند. شرکت نستله، به‌عنوان یکی از بزرگترین تولید کنندگان مواد غذایی و نوشیدنی در جهان، 10 درصد از درآمد سالانه 96 میلیارد دلاری خود را از صنعت شیرینی و شکلات کسب می‌نماید. (وان سورس، 2014^{۱۱}). سبدهای محصولات این شرکت با حضور گسترده جهانی از جمله 461 مرکز تولید در 83 کشور پشتیبانی می‌شود (آی.بی.آی.اس. ورد، 2014^{۱۲}). به‌طور مشابه، شرکت موندلیز اینترنشنال، که در پنج محصول مصرفی فعالیت می‌کند، زیرساخت تولید و بازاریابی را از طریق شبکه جهانی خود که شامل 171 مرکز تولیدی در 58 کشور را شامل می‌شود، مدیریت می‌نماید (وان سورس، 2014). علاوه بر زیرساخت‌های فیزیکی، تولید کنندگان برتر برند توانایی‌های چشمگیری در نیروی کار ماهر و بودجه تحقیقاتی سالانه دارند. فعالیت‌های تحقیق و توسعه موندلیز اینترنشنال توسط 2750 محقق صنایع غذایی، شیمی‌دان و مهندسان با بودجه 471 میلیون دلاری انجام می‌شود (وان سورس، 2014). این صرفه‌های

صنایع شکر، روغن، لبنی، پلاستیکی و ... در این بخش قرار می‌گیرد.

از مهم‌ترین مشکلات بخش تامین، عدم تامین مواد اولیه با کیفیت با قیمت رقابتی، ضعف در تامین مستمر مواد اولیه مورد نیاز، عدم انعطاف‌پذیری صنایع بالادستی در تامین مواد اولیه مورد نیاز صنعت، انحصار دولت در تامین مواد اولیه، نوسانات توزیع مواد اولیه در بازار و رقابتی نبودن قیمت مواد اولیه با کیفیت مناسب است. ضعف این بخش تاثیر مستقیمی بر کیفیت و قیمت تمام شده محصول نهایی شیرینی و شکلات دارد.

2- بخش تولید: اجزای اصلی این بخش عبارت از مهندسی تولید شامل: برنامه‌ریزی تولید، تعیین ماشین‌آلات، آموزش، تعیین نیروی انسانی متخصص، و چیدمان خط تولید، انبارداری و بسته‌بندی می‌باشد.

میزان توانمندی در این حلقه متوسط به سمت قوی ارزیابی شده است و در حال حاضر و با توجه به تجربیات جهانی، این حلقه بهترین مسیر برای اتصال صنعت شیرینی و شکلات کشور به زنجیره ارزش منطقه‌ای و جهانی است. و از طریق همکاری و تعامل با برندهای برتر جهانی در صنعت شیرینی و شکلات قابل حصول است.

3- تحقیق و توسعه: این بخش متشکل از بهینه‌سازی تولید و کاهش ضایعات، شیوه‌های نوین تولید، سفارشی سازی تولید، کاهش قیمت تمام شده و رصد تحولات صنعت است.

حضور تعداد زیادی بنگاه‌های کوچک مقیاس در این صنعت همراه با عدم حمایت‌های دولت جهت ایجاد انگیزه و تشویق بنگاه‌ها به تحقیق و توسعه و همچنین پایین بودن میزان

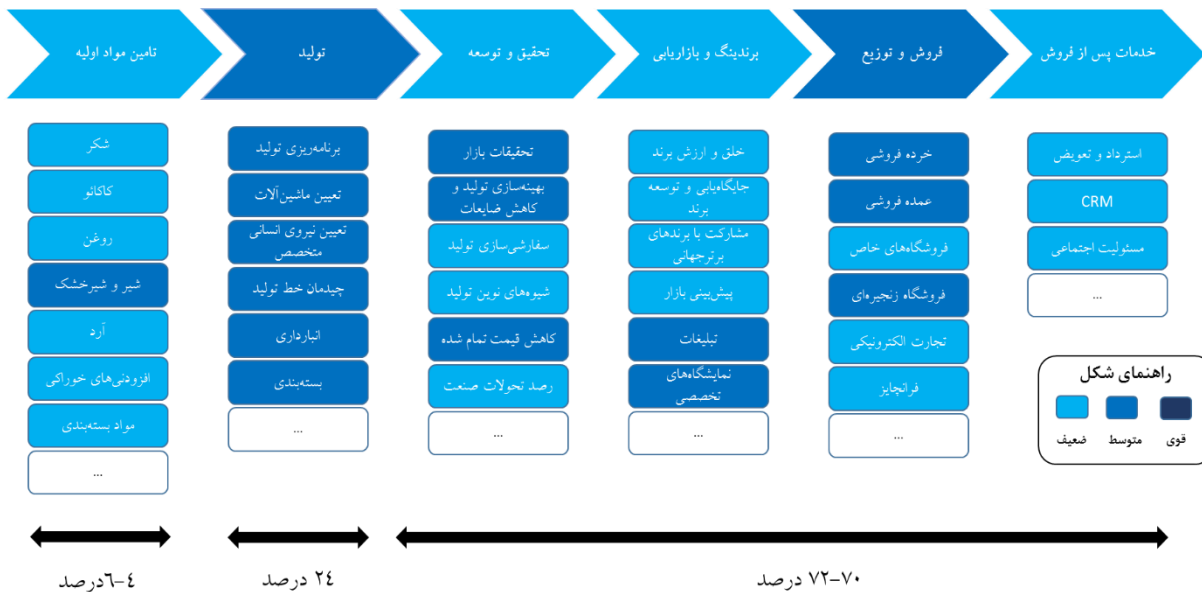
تحصیلات و مهارت نیروی کار شاغل در این بخش و عدم اتصال به زنجیره‌های ارزش جهانی و سرمایه‌گذاری خارجی در کشور، موجب شده است تا وضعیت حلقه تحقیق و توسعه در صنعت شیرینی و شکلات به شدت ضعیف ارزیابی شود.

4- برندینگ و بازاریابی: این حلقه از مهم‌ترین اجزای زنجیره ارزش شیرینی و شکلات و با ارزش افزوده بالا است. زیربخش‌های حلقه برندینگ شامل نام‌گذاری و لوگو، خلق برند، ارزش برند، جایگاه‌یابی برند، توسعه برند و مشارکت با برندهای برتر می‌باشند. متأسفانه در این حلقه نیز ضعف‌ها و کاستی‌های زیادی وجود دارد. بخش بازاریابی نیز شامل پیش‌بینی بازار، تبلیغات، و نمایشگاه‌های تخصصی اجزای اصلی این حلقه هستند. تقریباً میزان توانمندی در این حلقه از زنجیره ارزش شیرینی و شکلات کشور ضعیف ارزیابی گردیده است.

5- توزیع و فروش: خرده‌فروشی، عمده‌فروشی، فروشگاه‌های خاص، فروشگاه‌های زنجیره‌ای، تجارت الکترونیکی، و فرانچایز مهم‌ترین زیربخش‌های این حلقه از زنجیره ارزش شیرینی و شکلات را تشکیل می‌دهند.

با وجود اینکه سرمایه‌گذاری‌های مناسبی در توسعه شرکت‌های بزرگ در کشور صورت گرفته است ولی میزان توانمندی این بخش از زنجیره ضعیف به سمت متوسط است.

6- خدمات پس از فروش: اجزای اصلی این حلقه شامل استرداد و تعویض، مدیریت ارتباط با مشتریان و مسئولیت‌های اجتماعی سازمانی است. میزان توانمندی خدمات پس از فروش در زنجیره ارزش شیرینی و شکلات کشور ضعیف ارزیابی شده است.

شکل ۱: زنجیره ارزش شیری و شکلات ایران و میزان توانمندی در هر یک از حلقه‌ها
 ماخذ: یافته‌های تحقیق.

چالش‌های پیش روی صنعت شیری و شکلات

- بی ثباتی قیمت مواد اولیه و تاخیر فراوان در بازگشت سرمایه؛
- پایین بودن قدرت بازاری و توان موقعیت‌یابی در بازارهای جهانی و نتیجتاً تمرکز بالای مقاصد صادراتی، پایین بودن نرخ ماندگاری در کشورهای هدف و همچنین ضعف در دیپلماسی تجاری؛
- کمبود نقدینگی و دسترسی اندک به شیوه‌های متنوع تأمین مالی؛
- ضعف در حلقه‌های تأمین مواد اولیه، برندینگ، تحقیق و توسعه، بازاریابی و فروش و توزیع؛
- افزایش هزینه‌های توزیعی در شبکه توزیع خرده‌فروشی سنتی و فقدان فروشگاه‌های تخصصی؛
- ضعف در سیستم‌های اطلاعاتی به روز و یکپارچه؛
- ضعف در استانداردهای تأمین، تولید و توزیع شیری و شکلات؛

براساس تجارب جهانی ۴-۶ درصد ارزش افزوده در بخش تأمین مواد اولیه، ۲۴ درصد در بخش تولید و ۷۰-۷۲ درصد در بخش برندینگ، تحقیق و توسعه، بازاریابی، فروش و توزیع ایجاد می‌شود. که نیاز است بنگاه‌های فعال صنعت شیری و شکلات توجه بیشتری به حلقه‌های با ارزش افزوده بالا نماید. با توجه به تحلیل زنجیره ارزش صنعت شیری و شکلات کشور می‌توان با اطمینان حلقه مفقوده زنجیره ارزش را در چهار بخش ارزیابی نمود که عبارتند از:

- کوچک بودن مقیاس تولید؛
- زنجیره تأمین ناکارآمد، انحصاری و سنتی؛
- مدرن نبودن شبکه عرضه و توزیع؛
- توجه اندک به تحقیق و توسعه، برندینگ و بازاریابی.

• مقیاس کوچک تولید.

بر اساس اطلاعات مربوط به معاملات بورس کالای ایران در اسفند 1399، بالغ بر 64.8 درصد آلومینیوم عرضه شده در بورس کالای ایران با افزایش 8.8 درصدی ارزش هر تن به فروش رسیده است. این افزایش قیمت موجب کاهش 15 درصدی حجم معامله آلومینیوم در بورس کالای ایران در دوره مورد بررسی بوده است.

بر اساس شاخص نسبت فروش به عرضه، بالغ بر 56 درصد فولاد عرضه شده در بورس کالای ایران فروش رفته است؛ این در حالی است که قیمت هر تن فولاد معامله شده در بورس کالای ایران افزایش 5 درصدی داشته است که ناشی از افزایش قیمت‌های جهانی این کالا بوده است. علی‌رغم افزایش 5 درصدی قیمت فولاد طی این دوره حجم تقاضا نیز افزایش 2.3 درصدی داشته است.

محصول مس با فروش 35.4 درصدی از محصولات عرضه شده در بورس کالای ایران، در جایگاه سوم به لحاظ فروش قرار دارد. در این دوره ارزش هر تن مس فروش رفته در بورس کالای ایران رشد 23 درصدی داشته، که ناشی از افزایش قیمت جهانی و کاهش 55 درصدی عرضه بوده است. 18 درصد روی عرضه شده در بورس کالای ایران با افزایش 7.5 درصدی قیمت فروش رفته است. حجم معامله این کالا نیز در بورس کالای ایران رشد 100 درصدی داشته است. این در حالی است که تقاضای این محصول در دی‌ماه صفر درصد بوده است. (پیوست 2).

❖ *تحلیلی بر نوسانات قیمت کالاهای صنعتی از*

1399/12/01 تا 1399/12/30

بررسی روند تغییرات قیمت 43 قلم کالای صنعتی منتخب از ابتدای بهمن‌ماه تا هفته آخر اسفند 1399، حاکی از ثبات نسبی در بازار است به‌نحویکه دامنه تغییرات قیمت کالاها از ابتدای اسفند تا انتهای اسفند 1399 بین 1- الی 1 درصد بوده است. دو قلم کالایی که با افزایش بیش از مقدار ذکر شده مواجه بوده‌اند کاغذ A4 بسته 500 برگی است که به دلیل عدم تخصیص ارز 4200 و واردات آن با ارز نیمایی رشد 5.3 درصدی و سیمان سفید 50 کیلو گرمی است که از رشد 2.1 درصدی برخوردار بوده است.

جدول 6. نرخ ارز نیما ریال / درصد

بهمن

❖ *تغییرات قیمت جهانی مواد و محصولات معدنی و معاملات در ایران (از اوژانویه تا هفته سوم مارس)*

با شروع ماه مارس 2021 در حالی که جهان نگران نوع جهش یافته ویروس کوید 19 بود اخبار تزریق واکسن کرونا و موثر بودن آن در دو کشور انگلستان و ایالات متحده آمریکا موجب بازگشت اعتماد به بازارهای جهانی شد. این اعتماد موجب افزایش تقاضا برای خرید اوراق قرضه ایالات متحده آمریکا شد و در مقابل کاهش جذابیت دلار و طلا را برای سرمایه‌گذاران را به همراه داشته است. همچنین اخبار نرخ بیکاری و اشتغال در ایالات متحده نیز که علی‌رغم پیش‌بینی‌ها رشد اشتغال گزارش شده است از عوامل تاثیرگذار بر افزایش تقاضا برای خرید اوراق قرضه بوده است. از دیگر اثرات اخبار مثبت واکسیناسیون در جهان افزایش تقاضا برای مواد معدنی و صنعتی در جهان بوده است که منجر به افزایش قیمت این مواد شده است. به‌طور مثال قیمت فولاد (1226 دلار بر تن) و آلومینیوم (2217 دلار بر تن) در بازارهای جهانی رسیده است که طی یک‌سال اخیر بی‌سابقه بوده است. در این افزایش قیمت علاوه بر اعتماد به بازارها، در پی افزایش قیمت قراضه و رشد تقاضای مسکن در چین در کنار تصویب طرح توسعه 5 ساله چین که تولید فولاد و آلومینیوم را به دلیل مشکلات زیست محیطی محدود نموده است رخ داده است. در این دوره افزایش قیمت مس (9043 دلار بر تن) نیز رخ داده است که دلیل آن هم علاوه بر افزایش تقاضا، اعتصابات معدنکاران شیلی نیز دخیل بوده است. (پیوست 1).

معاملات مواد و محصولات صنعتی و معدنی در بورس کالای ایران در اسفند ماه 1399، بالغ بر 1710 هزارتن به ارزش بیش از 214 هزار میلیارد ریال بوده و میزان عرضه نسبت به ماه گذشته با رشد 12 درصدی و حجم معاملات و ارزش معاملات به ترتیب با افزایش 27 و 0.75 درصدی همراه بوده است. در بین محصولات صنعتی عرضه شده در بورس کالای ایران میزان عرضه فولاد برابر با 2224 هزارتن، آلومینیوم 32 هزار تن، مس 31 هزارتن و روی 6.5 هزار تن بوده است.

راهبردها و برنامه‌های عملیاتی پیشنهادی توسعه صنعت شیرینی و شکلات

با توجه به موانع پیش‌روی رقابت‌پذیری صنعت شیرینی و شکلات، موارد زیر جهت توسعه و ارتقای توان رقابتی این صنعت پیشنهاد می‌شود:

تکمیل حلقه‌های زنجیره ارزش (تامین، تولید و توزیع)

شیرینی و شکلات

1. حمایت از فراگیری، به‌کارگیری و پیاده‌سازی هوش مصنوعی و اینترنت اشیا در فرآیندهای تولیدات کل زنجیره ارزش صنعت شیرینی و شکلات در قالب شبکه یکپارچه جهت کم کردن هزینه، کاهش فرآیند و زمان تولید و تسریع در عرضه محصول به بازارهدف؛

2. حمایت از افزایش و ارتقای ظرفیت‌های فناورانه و تولیدی بنگاه‌ها در طول زنجیره ارزش از طریق "ایجاد و راه‌اندازی شبکه‌های نوآوری محلی، منطقه‌ای و شبکه‌های خلق دانش"، همچنین "سرمایه‌گذاری در مهارت‌های فنی و فناورانه جهت افزایش ظرفیت انتقال فناوری و مهندسی معکوس در بستر زیست بوم نوآوری باز"؛

3. استفاده از ظرفیت‌های سازمان‌های توسعه‌ای در راستای ارتقا و رشد کسب و کارهای نوپا، واحدهای تحقیق و توسعه و شرکت‌های دانش بنیان فعال در زنجیره ارزش صنعت شیرینی و شکلات؛

4. طراحی و توسعه پایگاه اطلاعاتی جامع (تامین‌کنندگان، تولیدکنندگان، توزیع‌کنندگان، و آمار تولید، صادرات، واردات و ...)

توانمندسازی

5. حمایت از فعالیت‌ها و کارآفرینی مولد در صنعت شیرینی و شکلات و اعمال قوانین و مقررات سختگیرانه برای فعالیت‌های غیر مولد به منظور جلوگیری از فعالیت‌های غیر رسمی (قاچاق)؛

6. حمایت از توسعه تجارت الکترونیکی متناسب با نیاز بازار؛

7. حمایت و تسهیل جذب و ارتقای فناوری در بنگاه‌های

تولیدی فعال در صنعت شیرینی و شکلات؛

8. حمایت از راه‌اندازی و تقویت مراکز تحقیق و توسعه در راستای تقویت توان طراحی و توسعه محصول در بنگاه‌های کوچک و متوسط؛

نرخ ارز	هفته اول	هفته دوم	هفته سوم	هفته چهارم
228387	231380	234292	238991	
٪ تغییر	-9.6	1.3	1.3	2

اسفند

نرخ ارز	هفته اول	هفته دوم	هفته سوم	هفته چهارم
242722	238220	235614	232910	
٪ تغییر	1.6	-1.9	-1.1	-1.1

Source: www.Tgju.org

نرخ ارز نیما در حالی که اسفندماه را با افزایش 1.6 درصدی آغاز نمود در انتهای اسفند با کاهش 4 درصدی از 242722 ریال به 232910 ریال رسید روند مجدد کاهش نرخ ارز نیما در اسفند از دلایل ثبات نسبی قیمت کالاهای صنعتی منتخب بوده است. (پیوست 3).

ستاد تنظیم بازار در اسفندماه نحوه توزیع تایر سنگین که در انبار تولیدکنندگان مانده است را بر عهده کمیته تخصصی تامین و توزیع لاستیک با محوریت دفتر خدمات بازرگانی گذاشته است.

❖ جمع‌بندی و ارائه راهکارهای سیاستی

- جهش ۵۳ درصدی خرید خودروهای برقی در انگلیس و همچنین تعهد شرکت استون مارتین برای ساختن خودروهای الکتریکی در پاسخ به فشار دولت انگلیس برای کنار گذاشتن وسایل نقلیه بنزینی و دیزلی.
- قیمت جهانی مواد غذایی در ماه فوریه 2021 برای نهمین ماه پیاپی افزایش یافته و به بالاترین رقم طی 6 سال گذشته رسیده است. بیشترین افزایش قیمت مربوط به شکر و روغن‌های گیاهی بوده است.
- گرانی جهانی شکر رکورد زد. بخشی از دلیل افزایش قیمت‌های جهانی شکر، افزایش قیمت جهانی نفت و افزایش قیمت بنزین در برزیل (بزرگترین صادرکننده شکر جهان) است که باعث می‌شود تقاضا برای اتانول تولید شده از نیشکر در این کشور افزایش پیدا کند. کاهش تولید در تایلند و اتحادیه اروپا در فصل جاری از قیمت‌ها پشتیبانی کرده است.

سیاست‌های تجاری و تعرفه‌ای

20. صدور جواز ورود موقت جهت تامین مواد اولیه مشروط به صادرات؛
 21. جلوگیری از ورود مواد اولیه بی کیفیت و کنترل و پاسخ‌گویی در مقابل اقلام وارداتی غذایی بی کیفیت و تعیین شرایط سخت‌گیرانه برای واردات اقلام غذایی.
- سیاست تامین مالی و سرمایه‌گذاری

الف) ایجاد:

22. راه‌اندازی صندوق تخصصی پژوهش و فناوری خاص صنعت شیرینی و شکلات با تامین بخشی از سرمایه اولیه مورد نیاز آن از سوی دولت؛
23. (ب) سرمایه در گردش؛

24. ایجاد بسترهای مورد نیاز جهت بهره‌گیری بنگاه‌های فعال در صنعت شیرینی و شکلات از ابزارهای تامین مالی زنجیره‌ای (طرح گام و سکوک) و ابزارهای موجود در بازار سرمایه نظیر اوراق اختیار فروش تبعی، اوراق سلف موازی، اوراق استصناع، اوراق منفعت، اوراق مرابحه و ...؛

25. استفاده حداکثری از ظرفیت‌های بورس کالایی کشور در تامین مواد اولیه مورد نیاز صنعت شیرینی و شکلات؛
- ج) بازسازی و نوسازی:

26. حمایت از بروزرسانی تجهیزات و خطوط تولیدی و تحقیقاتی در جهت احیاء و ارتقاء ظرفیت‌های موجود از طریق ابزارهای تامین مالی؛
- اصلاح الگوی مصرف

27. فرهنگ‌سازی و ترغیب مصرف‌کنندگان داخلی به استفاده از تولیدات داخلی؛
- مشارکت‌های بین‌المللی در دوران پساتحریم

28. مشارکت با شرکت‌های خارجی طراحی و توسعه محصول و استفاده از ظرفیت این شرکت‌ها برای طراحی و تولید محصولات جدید؛

29. تاسیس مراکز تحقیقاتی مشترک به‌ویژه در حوزه‌های فناوری نوین؛

9. ارائه مشوق‌های لازم جهت هدایت و جذب سرمایه‌گذاری‌های داخلی و خارجی بویژه در حوزه‌های تکنولوژی بر و استراتژیک؛
- استاندارد سازی

10. بازنگری در تدوین نظام و فرایندهای استاندارد با توجه به موضوعات نوین و شرایط بومی؛

11. اطمینان بخشی از توسعه سیاست‌های صنعتی مبتنی بر توسعه پایدار سبز به منظور حفاظت از محیط زیست از طریق استفاده از سیاست‌های نوآوری صرفه‌جویانه در بنگاه‌ها با توجه به محدودیت منابع و هدف‌گیری مصرف‌کنندگان با درآمد پایین؛

12. همگام‌سازی نظام استاندارد و نقشه راه توسعه فناوری در کشور با یکدیگر و لحاظ تطابق استانداردها با نیازهای ملی و جهت‌دهی بنگاه‌ها به استانداردهای روزآمدتر از طریق اعمال سیاست‌های تشویقی و تنبیهی؛

13. وضع استانداردهای دقیق و مطابق با آخرین استانداردهای جهانی جهت ارتقای کیفیت و سلامت محصولات تولیدی؛

توسعه بازار

14. ادغام و اکتساب در بنگاه‌های کوچک و متوسط جهت توسعه همکاری‌های بین بنگاهی، ایجاد صرفه‌های مقیاس، جذب سرمایه و فناوری و ارتقای توان تولیدی بنگاه-ها برای هم‌پیوندی به زنجیره‌های ارزش منطقه‌ای و جهانی؛

15. چابک‌سازی زنجیره تامین از طریق عقد توافقات تجاری بلند مدت با تامین‌کنندگان بزرگ جهانی و منطقه‌ای؛

16. عقد توافقات تجاری و تعرفه‌های ترجیحی با کشورهای هدف صادراتی نظیر عراق، افغانستان و پاکستان جهت بهبود و افزایش ماندگاری در بازارهای صادراتی و تسهیل تجاری.

17. حمایت از متنوع‌سازی تولید و صادرات با توجه به قابلیت‌ها و توانمندی‌های ایجاد شده در کشور؛

18. تقویت نام‌های تجاری از طریق همکاری‌های مشترک با برندهای برتر جهانی؛

19. توسعه بازاریابی و فروش از طریق توسعه فروشگاه‌های تخصصی و توسعه تجارت الکترونیکی؛

شده در بورس با افزایش 5 درصدی قیمت، 35 درصد مس عرضه شده در بورس کالا با افزایش 23 درصدی قیمت و 18 درصدی روی عرضه شده در بورس کالا ایران با افزایش 7.5 درصدی قیمت به فروش رفته است. عمده‌ترین دلیل افزایش قیمت این محصولات در بورس کالای ایران روند افزایشی قیمت آنها در بازارهای جهانی بوده است. در خصوص مس علاوه بر افزایش قیمت جهانی کاهش 55 درصدی عرضه نسبت به بهمن ماه نیز از عوامل افزایش 23 درصدی قیمت هر تن مس بوده است.

• تحلیل روند تغییرات قیمت 43 قلم کالای صنعتی منتخب طی ماه‌های بهمن و اسفند 1399 حاکی دامنه کم تغییرات بوده است. که این امر ناشی از روند کاهشی هرچند اندک نرخ ارز نیما بوده است.

30. همکاری با شرکت‌های تولیدکننده بزرگ جهانی دارای شبکه گسترده مراکز تولید و فروش جهانی مشروط به:

- انتقال فناوری‌های روز در زمینه تولید؛
- اتصال به شبکه تامین شرکت‌های بزرگ و بین‌المللی؛
- ایجاد شبکه‌های جدید سرمایه‌گذاری و تامین مالی و روش‌های جدید فروش؛

رویکردهای انقلاب صنعتی چهارم

31. استفاده از فناوری‌های دیجیتال انقلاب صنعتی چهارم در تکمیل زنجیره ارزش صنعت شیرینی و شکلات؛

32. فراگیر نمودن بکارگیری و پیاده‌سازی هوش مصنوعی و اینترنت اشیا در فرآیندهای تولیدات کل زنجیره ارزش صنعت شیرینی و شکلات در قالب شبکه و پلتفرم‌های یکپارچه به‌منظور یکسان‌سازی و تسریع در تصمیم‌گیری تولید، کاهش هزینه‌ها، فرآیندهای تولید و تسریع در عرضه محصولات به بازار هدف؛

33. ایجاد بسترهای لازم جهت خلق و تشکیل کارخانجات هوشمند در صنعت شیرینی و شکلات که تمام اجزای آن به یکدیگر متصل شده و داده‌های تولید شده توسط اجزا در یک پلتفرم مشترک جمع‌آوری و پردازش شوند؛

34. فراگیر نمودن بکارگیری و پیاده‌سازی یادگیری ماشین در فرآیندهای تولید صنعت شیرینی و شکلات؛

وضعیت بازارهای جهانی، بورس کالای ایران و کالاهای صنعتی معدنی منتخب

• رشد شاخص‌های اشتغال همزمان با تزریق بالغ بر 100 میلیون دوز واکسن کرونا در ایالات متحده آمریکا موجب بازگشت اعتماد به بازارهای جهانی شده است و روند رو به رشدی را پیش‌روی محصولات معدنی و صنعتی قرار داده است. این وضعیت همچنین موجب فروش اوراق قرضه در ایالات متحده و کاهش نرخ دلار و سرمایه‌گذاری بر روی طلا را به دنبال داشته است.

• بر اساس داده‌های مربوط به معاملات مواد و محصولات صنعتی و معدنی در بورس کالای ایران در اسفند ماه 1399، بالغ بر 68 آلومینیوم عرضه شده در بورس کالای ایران با رشد 8.8 درصدی ارزش هر تن نسبت به بهمن ماه 1399 به فروش رفته است. طی همین دوره 56 درصد فولاد عرضه

پیوست 1:

- روند تغییرات قیمت مواد و محصولات معدنی از ابتدای ماه ژانویه 2021 تا هفته سوم مارس 2021 (دلار بر تن و دلار بر اونس)

مارس			فوریه				ژانویه				دوره زمانی محصول			
W3	W2	W1	متوسط رشد	W4	W3	W2	W1	متوسط رشد	W4	W3			W2	W1
1226	1206	1112	4.8	1107	1016.4	937.9	960.8	2.4	922.8	954.9	912.4	858.3	مقدار	فولاد ¹
1.7	8.5	0.5		8.9	8.4	-2.4	4.1		-3.4	4.7	6.3	0.1	% تغییر	
9043	8950	9023	5.7	9246	8493.6	8183.9	7827.8	-0.5	7904.4	8000.2	7993	8032.8	مقدار	مس ¹
1	-0.8	-2.4		8.9	3.8	4.5	-1		-1.2	0.1	-0.5	2.6	% تغییر	
2217	2170	2173	3.2	2177	2109.5	2059.7	1981.6	-0.2	2000.3	2005	2030.5	2009.6	مقدار	آلومینیوم ¹
2.2	-0.1	-0.2		3.2	2.4	3.9	-0.9		-0.2	-1.3	1	1.4	% تغییر	
16118	16183	17635	2.9	19368	18912.2	18394	17759	0.7	17994.3	18185	17713	17645	مقدار	نیکل ¹
-0.4	-8.2	-8.9		2.4	2.8	3.6	-1.3		-1	2.7	0.4	4.1	% تغییر	
163	166	164	3.3	166	162.2	155.2	150.0	-1.2	157.8	166.8	167.7	163.5	مقدار	سنگ آهن ²
-1.8	1.2	-0.6		1.7	4.5	3.4	-4.9		-5.4	-0.5	2.6	2.6	% تغییر	
1735	1713	1714	-1	1777	1793.6	1830.5	1828.6	-1	1851.5	1848.1	1843.1	1906.5	مقدار	طلا ¹
1.3	-0.1	-3.5		-0.9	-2	0.1	-1.2		0.2	0.3	-3.3	1.3	% تغییر	

Source: 1- www. Tgju.org

2-www.market.businessinsider.com

پیوست 2:

- مقدار عرضه و حجم معاملات مواد و محصولات معدنی در بورس کالای ایران از 1399/11/01 تا 1399/12/30

نرخ رشد ارزش هر تن	اسفند				بهمن				تولید کننده
	ارزش هر تن (هزارریال)	ارزش معامله (هزار ریال)	حجم معامله (تن)	مقدار عرضه (تن)	ارزش هر تن (هزارریال)	ارزش معامله (هزار ریال)	حجم معامله (تن)	مقدار عرضه (تن)	
-	-	0	0	0	103775.4	166040600	1600	1600	ایده آل شمش کوبیر
-1.7	112992	482249878	4268	4620	114897.9	116276688	1012	16500	آذر فولاد امین
1.2	104629	62777400	600	2200	103409.7	124091600	1200	2400	آلیاژ شمش یزد
2.5	107340.4	5903721700	55000	55000	104698	5444294500	52000	52000	آهن و فولاد ارفع
-	-	0	0	0	102038	106119520	1040	1560	پاسارگاد فولاد نوید
--	-	0	0	2080	103376.5	165402400	1600	3200	پردیس صنعت زنده رود
0.7	113047	169118312	1496	35992	112259.2	568031640	5060	33858	پرشین فولاد آریا
-0.9	102088	102088000	1000	5600	103050.2	257625500	2500	2900	تولید فولاد تارا شمش یزد
1.4	113047	49740680	440	33990	111528.7	868585212	7788	73590	تولیدی فولاد سپید فراب کوبیر
-0.4	106643.1	3537777188	33174	35990	107058.5	8349704554	77992	88948	جهان فولاد سیرجان
1.2	119368.4	9735330981	81557	281045	117946.7	9565005859	81096	226919	ذوب آهن اصفهان
-1.5	116374.2	14546775	125	7000	118158.8	29539700	250	11404	ذوب آهن آریان بوئین زهرا
-	-	0	0	500	102711	102711000	1000	2500	ذوب آهن آسیا
-	-	0	0	0	102619.7	307859000	3000	3000	ذوب و نورد زرقام
-	-	0	0	1000	105034	52517000	500	500	شرکت ذوب بریس
1.1	105788.2	5289410000	50000	50000	104688.1	6480192600	61900	65000	شرکت معدنی و صنعتی چادرملو
-2.1	112250.3	1889172208	16830	25300	114621.7	1318836860	11506	27170	صبا فولاد زاگرس
-0.2	112422.5	3269698256	29084	29084	112641.4	4200399500	37290	49060	صنایع آهن و فولاد سرمد ابرکوه
-	-	0	0	660	118255.3	31219408	264	2640	صنایع تولیدی نورد گرم فلز
-	210785	21078500	100	1800	-	0	0	3200	صنایع فولاد شهریار تبریز
-	-	0	0	0	115115.6	113964466	990	22792	صنایع فولاد کاوه تیکمه داش
-	-	0	0	198	118959.5	39256646	330	2002	صنایع فولاد کوهپایه
-	-	0	0	0	-	0	0	9966	صنایع فولاد هیرید زرندیه
-	-	0	0	0	-	0	0	4004	صنایع نورد فولاد گلستان
-3.6	199154.5	607421350	3050	19500	206529	30979350	150	19000	صنایع هفت الماس
-1.5	105999	68899350	650	3250	107639	69965350	650	650	صنعت تجارت پردیس آذربایجان
-	104004	52002000	500	500	-	0	0	0	غلنک سازان سپاهان
-	-	0	0	5676	-	0	0	5896	فولاد ارگ تبریز
1.0	114923.5	304547425	2650	14550	113834.6	1200955375	10550	67300	فولاد البرز ایرانیان
-	-	0	0	0	114243.6	575559314	5038	11132	فولاد امیر کبیر خزر
8.8	234007.5	2574083250	11000	11000	215171.3	1936542000	9000	12000	فولاد امیرکبیر کاشان
0.2	112659.6	1628382514	14454	31306	112403.1	741860548	6600	32714	فولاد آذربایجان

1.5	215112.3	1269162200	5900	6000	211959.6	1483717200	7000	7000	فولاد تاراز چهارمحال
0.0	116315	2907875	25	1450	116348.7	116348650	1000	2000	فولاد جاوید بناب
3.6	113004	4972176	44	1012	109065.4	177558414	1628	5720	فولاد خرمدمت تاکستان
3.8	117441.1	16324310200	139000	168000	113092.9	13627696500	120500	168000	فولاد خوزستان
-1	111789	368903700	3300	13200	112913.3	1117842088	9900	16500	فولاد روهینا جنوب
-0.7	106878	855024000	8000	9300	107653.8	430615000	4000	5300	فولاد سپهر سیلان
-1.3	103558	2588950000	25000	25900	104893.1	5716671500	54500	60000	فولاد سیرجان ایرانیان
0.7	114766.3	406502184	3542	3542	113976.4	288360226	2530	3542	فولاد شاهرود
-1	111841	12302510	110	13662	113008.3	621545540	5500	15840	فولاد عتیق آذر سهند
-0.1	209588.5	733559900	3500	3500	209743	419486000	2000	2000	فولاد غرب آسیا
-1.6	111998.5	485401356	4334	8800	113804.5	475702854	4180	12980	فولاد کاوه اروند
0.3	103777.5	3366541720	32440	80000	103450.1	4241456000	41000	60000	فولاد کاوه جنوب کیش
0.3	104953.4	528965160	5040	5040	104594	527153760	5040	5040	فولاد گویر دامغان
-5.6	170292.5	86030081320	505190	576890	180409.8	65165833020	361210	485280	فولاد مبارکه اصفهان
3.8	130672.2	10453781640	80000	80000	125892	10323148000	82000	130000	فولاد هرمزگان جنوب
-	-	0	0	6400	101193.9	283342800	2800	2800	فولادسازان کیوان یزد
-2.1	112751.1	131467886	1166	29722	115219	174902442	1518	15752	فانم پروفیل رازی
-	-	-	-	-	-	0	0	2046	کیهان نورد مهام ایرانیان
3.4	115836	10193568	88	5082	111995	22175010	198	6160	گروه صنایع فولاد صبح پارسیان
0.6	103919.9	114311900	1100	5950	103280.7	366646650	3550	5650	گروه صنعتی پارس بوتیل یزد
-0.9	112860.0	428868300	3800	43432	113913.3	1005284875	8825	43032	گروه ملی صنعتی فولاد ایران
0.5	107061.8	963557000	9000	9000	106508.3	734907600	6900	6900	گسترش خدمات آتیه اندیشان سپهر شرق
-	-	0	0	0	118688.9	33945032	286	660	گسترش فولاد فجر آذربایجان
0.1-	104209	937881000	9000	12000	104328	625968000	6000	6000	مجتمع ذوب آهن فولاد خزر
1.1	102088	81670400	800	1800	100967	80773600	800	1900	مجتمع ذوب آهن و نورد کرمان
0.3-	103734.9	2593373500	25000	44500	104050	3808231650	36600	46600	مجتمع صنعتی ذوب آهن پاسارگاد
-	-	0	0	20020	-	0	0	20020	مجتمع فولاد آتیه خاورمیانه
0.9	104496	156744000	1500	1500	103549	103549000	1000	1000	مجتمع فولاد آذرآبادگان ارس
-1.4	111381	159274830	1430	14300	112962	1058679732	9372	36872	مجتمع فولاد آریا ذوب
0.5	110122.7	5548203132	50382	70056	109578.3	4398691784	40142	87360	مجتمع فولاد خراسان
-	-	0	0	500	101761	101761000	1000	2500	مجتمع فولاد سامان یزد
-0.5	112032.5	761597012	6798	10406	112552.3	1399025078	12430	20416	مجتمع فولاد صنعت بناب
-1.4	114053.0	396448360	3476	22572	115716.6	720451644	6226	26488	مجتمع فولاد ظفر بناب
6.1	160420.2	890332600	5550	192500	151156.9	1095887550	7250	13250	مجتمع فولاد گیلان
0.7	207947.6	31192150	150	7200	206529	144570300	700	5400	مجتمع فولادی روی اندودکاوه
-1.3	111841	71354558	638	2200	113277	34889316	308	22000	مجتمع معدنی و صنعت آهن و فولاد بافق
-	-	-	-	-	112598.1	138720846	1232	14146	نورد فولاد صنعتی و ساختمانی یزد
-	149340	37335000	250	3300	-	0	0	3300	نورد و تولید قطعات فولادی
-	-	0	0	0	-	0	0	0	نیک صدرای توس

-10.2	106182.6	111491800	1050	8000	118303.6	59151800	500	9380	نورد آریان فولاد
9.3	150750	226125000	1500	30000	137973.4	310440150	2250	7000	فولاد کاویان
-	104557	62734200	600	2200	-	0	0	1200	پارمیدا فولاد ایستاتیس
-	-	0	0	0	-	0	0	2420	مجتمع فولاد سازان دقیقی تبریز
-	-	0	0	0	-	0	0	2266	فولاد آناهیتا گیلان
-	-	0	0	1000	101423	202846000	2000	3000	فولاد پارس هفت تپه
-	-	0	0	0	-	0	0	1012	سیما فولاد جهان
-1.1	116080.1	30645164	264	528	117421.4	61998486	528	902	آذرنبش تبریز
-	-	0	0	1200	-	0	0	0	پرتو صنعت شرق
-	-	0	0	500	-	0	0	0	تولیدی فولاد اسپریس تجارت
-	-	0	0	1200	-	0	0	0	صبا فولاد منظومه
-	103475.6	310427000	3000	3000	-	0	0	0	مجتمع فولاد شمش نگین مشهد
-	213133.7	3740498150	17550	18400	-	0	0	0	ورق خودروی چهارمحال و بختیاری
-	-	0	0	2150	-	0	0	0	صنایع صدرا فولاد کاویان
5.0	139857.6	13698913218	1265495	2224755	133189.6	164663511287	1236309	2252039	جمع کل
آلومینیوم									
نرخ رشد ارزش هر تن	اسفند				بهمن				تولید کننده
	ارزش هر تن (هزارریال)	ارزش معامله (هزار ریال)	حجم معامله (تن)	مقدار عرضه (تن)	ارزش هر تن (هزارریال)	ارزش معامله (هزار ریال)	حجم معامله (تن)	مقدار عرضه (تن)	
9.0	536115.5	1474317500	2750	3400	492009.5	1525229575	3100	3700	آلومینای ایران
9.5	529183.8	2791444600	5275	8600	483480.9	2997581400	6200	8000	آلومینیوم المهدی
8.5	537303.4	3562321610	6630	10570	495025.9	4504735680	9100	10120	آلومینیوم ایران (ایرالکو)
8.8	529040.4	3258889100	6160	8100	486042	2916252000	6000	8000	مجتمع صنایع آلومینیوم جنوب
-	-	0	0	1400	-	0	0	1600	آریا کابل فدک
-	-	0	0	40	506339	50633900	100	300	تولیدی سیم و کابل تبریز سیمکات
-	-	0	0	0	-	0	0	100	صنایع نگین آلومینیوم گلپایگان
8.8	532643.4	11086972810	20815	32110	489568.7	11994432555	24500	31820	جمع کل
مس									
نرخ رشد ارزش هر تن	اسفند				بهمن				تولید کننده
	ارزش هر تن (هزارریال)	ارزش معامله (هزار ریال)	حجم معامله (تن)	مقدار عرضه (تن)	ارزش هر تن (هزارریال)	ارزش معامله (هزار ریال)	حجم معامله (تن)	مقدار عرضه (تن)	
-	-	0	0	340	-	0	0	380	آریا کابل فدک
-	-	0	0	440	-	0	0	200	بایک مس ایرانیان
-	-	0	0	160	-	0	0	400	تولیدی سیم و کابل تبریز سیمکات
-	-	0	0	0	-	0	0	400	راشا مهر نیکان
-	-	0	0	240	-	0	0	400	شرکت صنایع مس شهید باهنر
22.3	1442052.2	15862573680	11000	27000	1178686	30645848000	26000	63000	شرکت ملی صنایع مس ایران
14.3	2135638.4	341702140	160	1645	1867365	74694600	40	2385	صنایع تولیدی دنیای مس کاشان
-	-	0	0	400	-	0	0	400	صنایع مس کاوه

-	-	0	0	120	-	0	0	280	فرآوری مس درخشان تخت گنبد
-	-	0	0	265	-	0	0	310	گروه صنایع کابلسازی افق البرز
-	2205569.0	88222760	40	950	-	0	0	2980	گیل راه شمال
-	-	0	0	120	-	0	0	160	صنایع شکوه مس قم
23.3	1454687.4	16292498580	11200	31680	1179744	30720542600	26040	71295	جمع کل
روی									
نرخ رشد ارزش هر تن	اسفند				بهمن				تولیدکننده
	ارزش هر تن (هزارریال)	ارزش معامله (هزار ریال)	حجم معامله (تن)	مقدار عرضه (تن)	ارزش هر تن (هزارریال)	ارزش معامله (هزار ریال)	حجم معامله (تن)	مقدار عرضه (تن)	
-	-	0	0	50	-	0	0	200	پارس اکسید شکوهیه پرنو
-	-	0	0	50	-	0	0	100	تعاونی تولیدی روی ميعاد ثامن زنجان
7.7	650809	65080900	100	100	604105	60410500	100	150	توسعه صنایع روی خاورمیانه
-	-	0	0	700	-	0	0	100	ذوب روی بافق
-	-	0	0	40	604105	24164200	40	200	ذوب روی تال
-	-	0	0	400	-	0	0	600	ذوب روی سدید زنجان
-	-	0	0	300	-	0	0	200	روی پرور زنجان
-	646815.8	362216840	560	610	-	0	0	200	سپنتا روی
-	646336.6	161584150	250	300	-	0	0	450	صنایع روی زنجان
-	-	0	0	200	-	0	0	200	صنایع خالص سازان روی زنجان
-	-	-	-	-	604105	120821000	200	1400	فرآوری مواد معدنی ایران
3.8	613224.0	24528960	40	1200	590940.4	153644500	260	1500	کالسیمین
-	-	0	0	40	-	0	0	60	کاوشگران روی زنجان
-	-	65080900	100	200	-	0	0	0	گسترش صنایع روی ایرانیان
-	-	0	0	400	-	0	0	200	ملی سرب و روی ایران
-	-	0	0	200	-	0	0	0	شمش روی میهن
-	-	0	0	0	-	0	0	80	روئین طلای زنجان
-	-	0	0	120	-	0	0	0	امین صنعت پویا
-	-	0	0	200	-	0	0	50	آذر شیمی رازی
-	-	0	0	50	-	0	0	300	تولیدی شمش روی کیمیا
-	-	0	0	0	-	0	0	40	رویین کار شمس
-	625425.0	37525500	60	160	-	0	0	80	صنایع روی خمسه زنجان
-	-	0	0	480	-	0	0	0	نوبن پژوهان شمس زنگان
-	-	0	0	200	-	0	0	0	میلاد روی زنجان
-	-	0	0	300	-	0	0	0	روی پردازان ایرانیان
-	-	0	0	120	-	0	0	0	رویین کار شمس
-	625425.0	62542500	100	100	-	0	0	0	ترکیب پردازان زنجان
7.5	643437.8	778559750	1210	6520	598400.3	359040200	600	6110	جمع کل

ماخذ: بورس کالای ایران.

پیوست 3:

- روند تغییرات قیمت کالاهای صنعتی منتخب از 1399/11/01 تا 1399/12/30 (ریال / درصد)

متوسط رشد	اسفند				متوسط رشد	بهمن				واحد	شرح		
	W4	W3	W2	W1		W4	W3	W2	W1				
-0.2	4809375	4813298	4823613	4831083	0.7	4806250	4796996	4755922	4706167	بند	کاغذ چاپ 70 گرمی اندونزی	انواع کاغذ	
	-0.1	0	-0.2	0.5		0.2	0.9	1.1	6.1	% تغییر			
5.3	631429	599003	562151	540453	0.6	532969	536027	527422	522754	بسته	کاغذ A4 (بسته 500 برگی) با ارزش نیماپی		
	5.4	7	4.0	1.4		-0.6	1.6	0.9	5.6	% تغییر			
1.1	35538	34915	34758	34360	0.9	34046	34139	33427	33161	جلد	دفترچه مشق 40 برگ یک رنگ چاپ		
	1.8	0	1.2	0.9		-0.3	2.1	0.8	4.8	% تغییر			
0.4	156364	156086	155729	154414	1.0	153221	153189	150801	148674	کیلوگرم	کاغذ روزنامه وارداتی		
	0.2	0	0.9	0.8		0.0	1.6	1.4	2.0	% تغییر			
1.9	3716182	3583043	3598562	3516771	4.4	3523694	3503734	3360284	3097833	تن	سیمان خاکستری تیپ 325- 1 فله		سیمان
	3.7	0	2.3	-0.2		0.6	4.3	8.5	1.0	% تغییر			
1.2	3527667	3460455	3484671	3405433	4.3	3490017	3423357	3228384	3080181	تن	سیمان خاکستری تیپ 2 فله		
	1.9	-1	2.3	-2.4		1.9	6.0	4.8	0.9	% تغییر			
0.9	248132	243777	243785	241741	2.2	242800	247634	233904	227342	پاکت	سیمان خاکستری تیپ 2 پاکتی		
	1.8	0	0.8	-0.4		-2	5.9	2.9	1.6	% تغییر			
0.9	236031	235093	223267	229459	1.6	227481	227485	219909	216604	پاکت	سیمان خاکستری تیپ 325- 1 پاکتی		
	0.4	5	2.7-	0.9		0.0	3.4	1.5	0.2	% تغییر			
2.1	437133	418653	424840	411307	-0.2	411704	415062	421834	414293	پاکت	سیمان سفید 50 کیلو گرمی		
	4.4	-1	3.3	-0.1		-0.8	-1.6	1.8	-0.1	% تغییر			
0.1	159375	157525	156076	158700	1.3	154519	151503	152038	148604	پاکت	گچ سفید کیسه 40 کیلو گرمی		
	1.2	1	-1.7	2.7		2.0	-0.4	2.3	2.5	% تغییر			
-0.5	137943	137102	138903	139906	-0.9	138020	138298	138093	141786	کیلوگرم	تیر آهن نمره 16 ذوب آهن اصفهان	تیر آهن آلات	
	0.6	-1	-0.7	1.4		-0.2	0.1	-2.6	-1	% تغییر			
-0.1	136864	135228	136538	137400	-0.6	136566	136841	136206	138893	کیلوگرم	تیر آهن نمره 18 ذوب آهن اصفهان		
	1.2	-1	-0.6	0.6		-0.2	0.5	-1.9	-1.5	% تغییر			
0.3	142011	138485	139697	140703	-0.5	139701	139904	139316	141934	کیلوگرم	تیر آهن نمره 14 ذوب آهن اصفهان C19:C20+		
	2.5	-1	-0.7	0.7		-0.1	0.4	-1.8	-4.3	% تغییر			
0.0	162872	161313	161481	162833	-1.9	165039	165962	168363	174929	کیلوگرم	تیر آهن نمره 27 سنگین ذوب آهن		
	1.0	0	-0.8	-1.3		-0.6	-1.4	-3.8	-6.9	% تغییر			
-0.7	133214	134433	135939	136189	-0.3	135133	134655	134044	136447	کیلوگرم	میلگرد آچار نمره 12		

متوسط رشد	اسفند				متوسط رشد	بهمن				واحد	شرح	
	W4	W3	W2	W1		W4	W3	W2	W1			
	-0.9	-1	-0.2	0.8		0.4	0.5	-1.8	-3.3	%تغییر		
-0.7	131264	132112	133772	134164	-0.4	133193	132644	132021	134887	کیلوگرم	میلگرد آچار نمره 14	
	-0.6	-1	-0.3	0.7		0.4	0.5	2.1	-3.1	%تغییر		
-0.8	218476	219830	222580	223863	0.8	220541	220004	219379	215516	کیلوگرم	ورق سیاه 3 میلی متر مبارکه	
	-0.6	-1	-0.6	1.5		0.2	0.3	1.8	1.6	%تغییر		
1.0	3434150	3382961	3340848	3330296	0.2	3332573	3332211	3335703	3312957	کلاف	سیم 1*1.5	
	1.5	1	0.3	-0.1		0.0	-0.1	0.7	0.1	%تغییر		
0.6	4990300	4967313	4938092	4902771	-0.2	4896437	4878968	4987019	4926075	کلاف	سیم 2*2.5	
	0.5	1	0.7	0.1		0.4	-2.2	1.2	0.9	%تغییر		
-0.9	4904565	4935994	4961865	5037266	-1.8	5028293	5138732	5136954	5311745	حلقه	لاستیک پرایدی بارز	
	-0.6	-1	-1.5	0.2		-2.1	0.0	-3.3	-0.5	%تغییر		
-0.7	5914348	5939305	6033426	6048781	-1.3	6120933	6232821	6158596	6356515	حلقه	لاستیک پژیوی بارز	
	-0.4	-2	-0.3	-1.2		-1.8	1.2	-3.1	-0.7	%تغییر		
0.0	25000000	25000000	25000000	25000000	0.0	25000000	25000000	25000000	25000000	حلقه	لاستیک جینو کامیونی و اتوبوسی	لاستیک
	0.0	0	0.0	0.0		0.0	0.0	0.0	0.0	%تغییر		
0.2	43255952	43318475	42766718	42968964	0.2	43029675	43142384	42680641	42718962	حلقه	لاستیک بارز اتوبوسی 315*80*22/5	
	0.1	1	-0.5	-0.1		-0.3	1.1	-0.1	7.4	%تغییر		
-0.6	42601500	43128998	43401669	43411811	-0.1	43434167	43809197	43786182	43524223	حلقه	لاستیک 0024*12 پیروزی کامیونی (پارس)	
	-1.2	-1	0.0	-0.1		-0.9	0.1	0.6	5.2	%تغییر		
0.0	6362804	6344462	6345222	6371812	-0.9	6420448	6462138	6423749	6591134	حلقه	لاستیک بارز سمندی / ال نود 15/85/185	
	0.3	0	-0.4	-0.8		-0.6	0.6	-2.5	-0.7	%تغییر		
0.1	951318	950571	951005	947851	0.2	944662	944587	941339	938641	گالن	روغن موتور 12000 ایراتول 20w50sj چهار لیتری	روغن موتور
	0.1	0	0.3	0.3		0.0	0.3	0.3	0.4	%تغییر		
-0.1	1039957	1037515	1041618	1042380	0.1	1040896	1044749	1040481	1039184	گالن	روغن موتور بهران پیشتناز 20w50sj چهار لیتری	
	0.2	0	-0.1	0.1		-0.4	0.4	0.1	0.4	%تغییر		
0.5	1049591	1063877	1030291	1033573	0.1	1030304	1028410	1026105	1027596	گالن	روغن موتور پارس پایا 20w50sj چهار لیتری فلزی	
	-1.3	3	-0.3	0.3		0.2	0.2	-0.1	0.4	%تغییر		
0.2	1048891	1039925	1036553	1043117	0.2	1036729	1036816	1034910	1030681	گالن	روغن موتور پاور اسپیدی 20w50sj چهار لیتری فلزی	
	0.9	0	-0.6	0.6		0.0	0.2	0.4	1.1	%تغییر		
0.8	78203	77454	76965	76318	-0.2	76308	77281	77528	76760	بسته	دستمال کاغذی 200 برگ معمولی چشمک	لوازم بهداشتی
	1.0	1	0.8	0.0		-1.3	-0.3	1.0	5.2	%تغییر		
0.9	119171	118345	117427	116144	-0.1	115884	116970	117783	116167	بسته	دستمال کاغذی 300 برگ معمولی چشمک	
	0.7	1	1.1	0.2		-0.9	-0.7	1.4	5.3	%تغییر		

متوسط رشد	اسفند				متوسط رشد	بهمن				واحد	شرح
	W4	W3	W2	W1		W4	W3	W2	W1		
0.6	49023	49082	48691.0	48115.0	0.3	47849	47967	47732	47477	عدد	صابون گلنار 130 گرمی
	-0.1	1	1.2	0.6		-0.2	0.5	0.5	2.0	% تغییر	
0.3	638920	637213	638049	633871	0.1	631225	631128	634852	629377	بسته	مایع ظرفشویی پریل 3750 گرمی
	0.3	0	0.7	0.4		0.0	-0.6	0.9	2.0	% تغییر	
0.4	185129	185169	185269	183055	-0.2	182396	182248	184759	183344	بسته	مایع ظرفشویی پریل 1 لیتری 100 لیمو
	0.0	0	1.2	0.4		0.1	-1.4	0.8	1.2	% تغییر	
0.5	176986	175495	175412	174532	-0.1	173529	175684	175207	173857	بسته	مایع دستشویی AVE طرح S و 500 گرمی
	0.8	0	0.5	0.6		-1.2	0.3	0.8	-0.2	% تغییر	
0.9	123826	121659	121445	120618	0.3	119403	118846	119263	118445	بسته	پودر پرسیل ماشینی لوند 360-500 گرمی
	1.8	0	0.7	1.0		0.5	-0.3	0.7	2.7	% تغییر	
0.8	90986	89642	89504	88937	0.3	88439	87897	88458	87595	بسته	پودر پرسیل دستی لوند 360-500 گرمی
	1.5	0	0.6	0.6		0.6	-0.6	1.0	1.5	% تغییر	
0.8	107236842	106113156	104708375	104689041	0.7	104882638	104655184	103821361	102837258	دستگاه	تلویزیون 55 اینچ LED ایکس ویژن مدل XTU 725
	1.1	1	0.0	-0.2		0.2	0.8	1.0	0.6	% تغییر	
0.4	54725000	54580198	53982518	54090941	1.5	54166454	53810899	53303486	51803761	دستگاه	تلویزیون 43 اینچ LED ایکس ویژن مدل XK 750
	0.3	1	0.2	-0.1		0.7	1.0	2.9	-0.3	% تغییر	
0.1	84833333	84995940	84743869	84484247	0.7	83937523	84064930	82740114	82291940	دستگاه	یخچال الکترواستیل مدل ESR24
	0.2-	0	0.3	0.7		-0.2	1.6	0.5	2.0	% تغییر	
1.1	168368421	163448095	163769768	163133918	0.4	162344289	162868210	161497058	160450152	دستگاه	یخچال فریزر الکترواستیل مدل ESR24
	3.0	0	0.4	0.5		-0.3	0.8	0.7	1.6	% تغییر	
-0.1	73205882	73926566	74023000	73504237	0.1	73256045	72955712	73258272	73005358	دستگاه	لباسشویی آبسال 7 کیلویی سفید
	-0.1	0	0.7	0.3		0.4	-0.4	0.3	0.7	% تغییر	
0.1-	69562500	69906667	69352663	69678805	0.7	69780794	69483925	69861666	68426764	دستگاه	لباسشویی 6 کیلویی اسنوا مدل S-26-SWD ⁽¹⁾
	-0.5	1	-0.5	-0.1		0.4	-0.5	2.1	0.6	% تغییر	

واژه خانگی

ماخذ: سازمان حمایت مصرف کنندگان و تولیدکنندگان.